

Rätten till god sjukvård

Inom sjukvården har det alltid varit naturligt att visa hänsyn mot den sjuke. Misstag och avarter kan dock alltid förekomma, varför det är väl motiverat att politiker genom lagar värnar om den sjukas rätt att bli väl omhändertagen. Detta är naturligtvis särskilt angeläget i det svenska sjukvårdssystemet som praktiskt taget är av monopolkaraktär och där patienten har nästan obefintlig möjlighet till fritt val. Därför bör lagstiftaren vara särskilt angelägen att utan reservationer bevaka den sjukas situation.

Den lag som reglerar dessa ansvarsförhållanden är lagen om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonal m fl (SFS 1980:11). Den lagen har som syfte att skydda enskild patients vård. Däri sägs bl a att sjukvårdspersonal skall lägga sig vinn om att ge patient sakkunnig och omsorgsfull vård och visa patienten omtanke och respekt. Brister personalen i detta avseende kan en av regeringen utsedd nämnd utdela disciplinpåföljd.

Det borde vara naturligt att man i detta sammanhang ej tar hänsyn till exempelvis fackliga mål. De korporativistiska strömningarna i samhället är dock så kraftiga att en patients vård och trygghet enligt denna lag dock kan få stå tillbaka i arbetsmarknadskonflikt.

Man blir nämligen överraskad när man läser vidare i lagen och finner att nämnda vård- och omsorgsregler i praktiken sätts ur spel om fackföreningen vidtagit stridsåtgärd. I lagen står nämligen: "Disciplinpåföljd får inte åläggas en arbetstagare därför att han deltagit i strejk eller någon därmed jämförlig stridsåtgärd".

Med denna mening har riksdagen åsidosatt principen om den sjukas rätt att alltid få god sjukvård. I stället blir det lagligt att patient ex skall kunna vanvårdas på kronikersjukhus, operation skall utan sakligt skäl få uppskjutas eller osakkunnig vård ges om facklig stridsåtgärd pågår.

Hur kan ett sådant lagförslag ha hamnat på och passerat riksdagens bord?

Vid försök att utreda denna fråga framkommer att man vid förarbetena till lagen inte beaktat konsekvensen och innebörden av det korporativistiska inslaget i lagen. Man har slentrianmässigt överfört den bestämmelse i lagen om offentlig anställning (SFS 1976:600), som fritar tjänsteman från ansvar vid deltagande i strejk. Att man reservationslöst överfört denna princip till sjukvården måste tolkas så att man inom departement och riksdag handlat rutinmässigt slarvigt i stället för att beakta tillsynslagens syfte.

Det måste vara högst anmärkningsvärt att i denna lag tillåta fackföreningar att gripa in i och bryta ett ansvarsförhållande som regleras med personlig legitimation från Socialstyrelsen (läkare, sjuksköterska och sjukgymnast). Detta personliga ansvar inför den legitimerade myndigheten skall självklart ej få brytas av hänsyn till fackförenings mål eller åtgärd.

Utöver ingreppet i relationer mellan myndighet och legitimerad person innebär tillämpningen av lagen att man överfört ansvarsprincipen vid offentlig anställning till att även omfatta den lilla privat drivna sjukvård som finns. Det hade lagstiftaren om offentlig anställning ej tänkt sig!

Politikernas iver att stifta nya lagar kan möjligen imponera när det gäller kvantitet, men ej alltid kvalitet. Det konstitutionella medlet att höja kvaliteten är att hänvisa förslag till lagrådet för granskning. Av olika skäl förbigår man av och till denna instans – så även i fallet med denna tillsynslag.

Den diskuterade lagen kan kanske anses vara av ringa vikt, men som ett exempel på hur korporativistiska strömningar breder ut sig är den värd uppmärksamhet. Det kan inte vara i överensstämmelse med allmän rättsuppfattning att våra riksdagsmän i en för medborgaren kritisk situation överlåter till intresseorganisationer att bestämma över vår vård när vi som patienter befinner oss i nöd och behov av mänsklig omvårdnad och hjälp.

Bengt Johansson